

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ І ПРОЗОРИСТЬ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР

Розбудова цивілізованого корпоративного сектору та покращення інвестиційного клімату можливі за умови створення дієвої системи забезпечення інформаційної відкритості та прозорості. Нажаль, наявна в Україні практика корпоративного функціонування є неефективною, непрозорою і недосконалою. З метою приведення українських стандартів до міжнародних (зокрема, європейських), які використовуються на ринку цінних паперів та реалізації принципів відкритості інформації було створено систему звітності і розкриття інформації щодо стану корпоративного сектора. Аналіз оприлюднення важливої для інвесторів інформації показав, що розкриття інформації про поточну діяльність, стратегічні плани розвитку та іншої інформації здійснюється корпоративними структурами (КС) лише в межах чинного законодавства. Лише 10% КС мають веб-сторінки в мережі Інтернет – найбільш доступному та швидкому джерелі отримання інформації. Не зважаючи на зростання останнім часом рівня інформаційної прозорості вітчизняних КС, наголошувати на створенні в Україні дієвої системи розкриття інформації ще зарано.

Не дивлячись на актуальність проблеми інформаційної прозорості КС це питання не знаходить належного місця у вітчизняній економічній науці. В Україні відсутні більш-менш значимі дослідження у цьому напрямі. Результати наявних досліджень стосуються передусім вирішення проблеми інформаційної асиметрії між учасниками корпоративних відносин, здійснення моніторингу діяльності менеджменту та КС з боку інвесторів, дослідження впливу інформаційної прозорості та заходів з інвестор-релейшнз на вартісні параметри підприємств [1], взаємозв'язку прозорості та стану корпоративного управління [2], особливостям регулювання фондових ринків в різних країнах [3].

Загальновизнаними орієнтирами у створенні національного законодавства є такі міжнародні документи, як директиви ЄС (обов'язкові для країн-членів ЄС) [3]. Директива 2004/109/ЄС узгоджує вимоги щодо прозорості інформації про емітентів, чії цінні папери допускаються до продажу на регульованому ринку. Дана директива встановлює: 1) мінімальний зміст звітів КС; 2) вимоги до емітентів та інвесторів стосовно повідомлення про набуття чи продаж великих пакетів акцій КС; 3) загальноєвропейський порядок поширення та зберігання інформації, яка міститься у зазначених звітах [4]. Поряд із мінімальними вимогами директиви країни мають право запроваджувати додаткові вимоги, які можуть застосовуватися лише до емітентів, зареєстрованих на їхній території.

Метою статті є здійснення аналізу особливостей формування вітчизняної системи розкриття інформації та дослідження сучасного стану прозорості корпоративних структур.

Прозорість КС залежить від ступеня розкриття інформації, тобто від процесу надання коректної і своєчасної фінансової звітності за умов дотримання принципів контролю за її достовірністю, а також доступністю і зрозумілістю інформації про існуючу ситуацію, ухвалені рішення і дії КС для всіх учасників корпоративних відносин.

Сама дефініція «інформація» трактується досить широко, основоположними моментами, які її характеризують, є: 1) інформація відображає події та явища зовнішнього світу; 2) за допомогою інформації відбувається передавання їх різноманітності; 3) інформація зменшує невизначеність; 4) інформація виникає в процесі взаємодії як щонайменше двох суб'єктів – її передавача і приймача [5].

Система розкриття інформації про стан КС – ключовий та загальновизнаний принцип їх ефективного функціонування. Дотримання даного принципу забезпечує прозорість КС, рівний доступ до інформації для всіх учасників корпоративних відносин та захист прав інвесторів. Нормативно-правове забезпечення процесу створення «інформаційної прозорості» та відкритості фондового ринку здійснюється на основі: Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок»; Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 21.03.2002 р. №280/2002, п.1, п. 2; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку України на 2006 - 2010 роки» від 07.03.2006 № 131-р, п.35-37; Заходів щодо реалізації пріоритетних напрямів розвитку корпоративного управління в акціонерних товариствах, затверджених розпорядженням від 18.01.2003 р. №25-р, п. 9, п. 15, п. 16; Рішення Комісії «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» від 19.12.2006р. №1591; Рішення Комісії «Про затвердження Положення щодо порядку взаємодії осіб, що зобов'язані розкривати інформацію на фондовому ринку, з особою, уповноваженою Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку на розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку про

ринку цінних паперів» від 21.12.2006р. №1658; Рішення Комісії «Про затвердження Положення щодо підготовки аудиторських висновків, які подаються до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку при розкритті інформації емітентами та професійними учасниками фондового ринку» від 19 грудня 2006р. №1528 та інших нормативно-правових актів.

Наприклад, Концепцією розкриття інформації на фондовому ринку України задекларовано декілька основних засад: 1) безоплатність розміщення емітентом інформації в загальнодоступній базі Комісії з використанням технологій Інтернету; 2) впровадження в звітності стандартів розкриття інформації Міжнародної організації комісій з цінних паперів; 3) поступове впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності.

За підсумками подання регулярної інформації від учасників корпоративних відносин за 2002 – 2007рр. простежується позитивна тенденція щодо обсягів та якості підготовки такої інформації (рис. 1). У 2008р. дану інформацію (річні звіти) за 2007р. надало 14252 КС, що становить 3,37% загальної кількості КС. У порівнянні з відповідним періодом 2006р. цей показник знизився на 0,11% у зв'язку з припиненням діяльності окремих КС, визнанням деяких КС банкрутами і відкриттям ліквідаційних процедур та проведенням реструктуризації окремих КС.

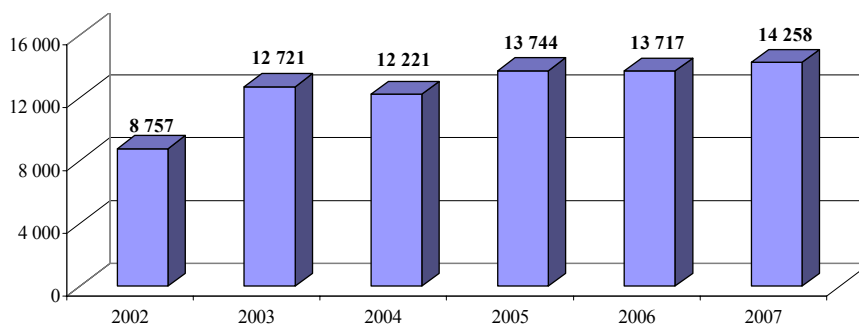

Рис. 1. Кількість річних звітів, отриманих Комісією за 2002 – 2007рр.

Проте існують певні недоліки в українській системі розкриття інформації:

- відсутність вільного та рівного доступу до інформації (користувач Інтернет-порталу Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України за один візит може проглянути обмежену кількість інформації);

- відсутність повноти інформації (КС не надають вичерпної інформації про свій стан – можуть бути відсутніми наступні дані: основні відомості про емітента; інформація про засновників та/або учасників емітента та кількість і вартість акцій (розміру часток, паїв); інформація про чисельність працівників та оплату їх праці; інформація про посадових осіб; інформація про осіб, що володіють 10 відсотків та більше акцій; інформація про загальні збори акціонерів; інформація про дивіденди; інформація про юридичних осіб, послугами яких користується емітент; відомості про цінні папери емітента; опис бізнесу; інформація про стан корпоративного управління; річна фінансова звітність; річна фінансова звітність, складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності; аудиторський висновок та ін.);

- відсутність обов'язковості та оперативності розкриття інформації («Положенням про розкриття інформації емітентами цінних паперів» визначено порядок розкриття регулярної річної інформації на фондовому ринку та закріплено, що за нерозкриття інформації в обсягах, передбачених цим Положенням, емітент несе відповідальність відповідно до законодавства. Проте лише близько 6% від загальної кількості українських КС «прозорі», при чому найбільша частка «прозорих» КС в Київській обл.).

Відповідно до Концепції Державної цільової економічної програми модернізації ринків капіталу в Україні створення ефективної системи розкриття інформації повинне здійснюватися за трьома основними напрямками: 1) поліпшення правового середовища для системи розкриття інформації, забезпечення прозорості українських емітентів, цінні папери яких перебувають у публічному обігу, та доступності інформації, що розкривається ними, для широкого кола інвесторів; 2) удосконалення механізму контролю і нагляду за виконанням вимог щодо розкриття інформації, притягнення до відповідальності за порушення таких вимог; 3) використання сучасних інформаційних технологій для підвищення ефективності збору, обробки, аналізу та публічного розкриття інформації.

В цілому розкриття інформації та прозорість вітчизняних КС можливі при умові: 1) підвищення якості та достовірності інформації, що розкривається, шляхом гармонізації національних положень

(стандартів) бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами; 2) підвищення ефективності аудиту шляхом гармонізації національних стандартів аудиту з міжнародними; 3) удосконалення складу та структури інформації, яка розкривається; 4) удосконалення способів розкриття інформації шляхом забезпечення доступності інформації для користувачів; 5) підвищення кваліфікації персоналу, відповідального за складання та подання інформації про стан КС; 6) розробки дієвої системи контролю за своєчасністю та достовірністю оприлюдненої інформації, а також встановлення чіткої відповідальності за недотримання даних вимог.

Досліджуючи перспективи підвищення рівня прозорості і розробки відповідного законодавчого забезпечення, автор дійшов висновку, що слід розмежовувати дефініції «прозорість» і «конфіденційність» інформації. Адже розголошення внутрішньої інформації може надати конкурентам перевагу, і це стримує КС від її повного розкриття. В той же час прозорість КС забезпечує достовірне уявлення щодо якості ділового середовища корпоративного сектора.

Провівши дослідження можна стверджувати, що в Україні активізується діяльність щодо розвитку ефективної системи розкриття інформації про функціонування КС, розбудови інформаційно прозорого вітчизняного фондового ринку. Необхідно зазначити, що в цій сфері Україна відповідає більшості вимог ЄС. В той же час існує ряд проблем в сфері забезпечення виконання законодавчо прийнятих вимог.

Отже, розкриття інформації є дієвим інструментом захисту прав інвесторів; основою для ринкового моніторингу та реалізації акціонерами свого права голосу; оцінки якості корпоративного управління; залучення капіталу та підтримки довіри до корпоративного сектору. Завдяки системі розкриття інформації інвестори отримують доступ до регулярної, надійної, достатньо детальної інформації.

Література

1. Андрощук О. Вплив інформаційної прозорості на вартісні параметри підприємства // Журнал «Ринок цінних паперів України». – 2007. – № 1-2.
2. Павлов В.І. Організаційно-правові засади функціонування корпорацій на фондовому ринку // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. – 2004. – Выпуск 75. – С.145-148.
3. Ромашко О. Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 240 с.
4. Проблеми та перспективи Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС на терені розвитку в Україні ринків цінних паперів і небанківського фінансового сектора / Пер. Є.М. Вишневського – К.: Київ, 2008. – С.26.
5. Коноцера А. Форми інформаційного забезпечення фондового ринку // Журнал «Ринок цінних паперів України». – 2006. – № 5-6.